

Horizontalno zakonodavstvo

U izveštajnom periodu nije bilo značajnih zakonodavnih aktivnosti koje bi dodatno uredile oblast horizontalnog zakonodavstva. Dva ključna zakona koja daju instrumente za dobro upravljanje u oblasti životne sredine još uvek nisu usvojena iako su javne rasprave o Nacrtu zakona o proceni uticaja na životnu sredinu i Nacrtu zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu završene sredinom januara 2022. godine.

Izveštajni period je obeležio proces izrade Nacrta strategije zaštite životne sredine sa Akcionim planom, vođen od strane Ministarstva zaštite životne sredine. Početkom avgusta Ministarstvo zaštite životne sredine je pozvalo organizacije civilnog društva da se prijave za članstvo u Radnoj grupi za izradu Strategije za primenu Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija) sa Akcionim planom.

Izveštaj o radu inspekcije za zaštitu životne sredine ukazuje da postoji potreba za povećanjem broja inspektora i za poboljšanjem uslova i opreme kako bi se doprinelo efikasnijem inspekcijskom radu.

Najveći broj pritužbi koje su pristigle do Zaštitnika građana odnosio se na pitanja zagađenja vazduha, vode i zemljišta, s posebnim naglaskom na problem buke i neprijatnih mirisa. Za krivična dela protiv životne sredine podnete su prijave protiv 1.823 lica, najviše u pogledu šumske krađe i pustošenja šuma, ali i zbog unošenja opasnih materija u Srbiju i nedozvoljeno prerađivanje, odlaganje i skladištenje opasnih materija.

Strateški i zakonodavni okvir

Procena uticaja na životnu sredinu i Direktiva 2011/92/EU (zamenjena Direktivom 2014/52/EU)

Novi Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu još uvek nije usvojen iako je Zakon ušao u skupštinsku proceduru u oktobru 2023. Javna rasprava o Nacrtu zakona o proceni uticaja na životnu sredinu sprovedena je od 24. decembra 2021. do 14. januara 2022. godine, dok je konačni Izveštaj o javnoj raspravi objavljen u avgustu 2022. godine.

Nacrt zakona povećava nadležnosti Ministarstva zaštite životne sredine i dovodi do nepotrebnog centralizovanja postupaka procene uticaja. Takav trend je u suprotnosti s merama navedenim u Pregovaračkoj poziciji za Poglavlje 27, gde je navedeno da će se u cilju unapređenja sprovođenja zahteva u pogledu procene uticaja na životnu sredinu naročito raditi na povećanju i unapređenju kapaciteta zaposlenih koji rade na poslovima zaštite životne sredine na lokalnom novu. Detaljnije o sadržaju Zakona, procesu javne rasprave i poslatim komentarima pisali smo u prethodna dva izveštaja Koalicije 27.²⁹

Prema Planu rada Vlade Republike Srbije za 2023. godinu rok za predlaganje Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu Narodnoj skupštini bio je jun 2023. godine.³⁰ Kako bi se Direktiva o proceni uticaja na životnu sredinu (Direktiva 2014/52/EU) u potpunosti prenela u domaće zakonodavstvo, osim usvajanja novog Zakona, neophodno je doneti Uredbu o utvrđivanju liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu. Aktuelnim Planom rada Vlade rok za donošenje Uredbe bio je septembar 2023.³¹

29 <https://www.koalicija27.org/izvestaji-iz-senke/>

30 Vlada RS (2023): Plan rada Vlade za 2023. godinu, dostupno na: https://www.srbija.gov.rs/extfile/sr/370541/plan-rada_vlade_2023_cyr.pdf

31 Ibid.

U Pregovaračkoj poziciji za Poglavlje 27 Republika Srbija je prepoznala kvalitet procene uticaja i proces javnih konsultacija kao glavne izazove u implementaciji Direktive.³²

Strateška procena uticaja i Direktiva 2001/42/EZ

Novi Zakon o strateškoj proceni uticaja nije usvojen. Prema Planu rada Vlade Republike Srbije za 2023. godinu rok za predlaganje Zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu Narodnoj skupštini bio je jun 2023. godine.³³ Zakon je ušao u skupštinsku proceduru u oktobru 2023. godine, ali nije postavljen na dnevni red Skupštine, koja je u međuvremenu raspuštena, pa je i Zakon povučen iz procedure.

Javna rasprava o Nacrtu zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu odvijala se od 24. decembra 2021. godine do 14. januara 2022. godine,³⁴ paralelno s Javnom raspravom o Nacrtu zakona o proceni uticaja na životnu sredinu. Izveštaj o ovom procesu takođe je objavljen u avgustu 2022. godine.³⁵

U tekstu Pregovaračke pozicije navedeno je da će problem slabe koordinacije i razmene informacija između različitih nivoa vlasti u sprovođenju procesa procene uticaja biti rešen kroz razvoj posebne baze podataka o aktivnostima vezanim za procenu i stratešku procenu uticaja na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou. Takva baza podataka još uvek nije kreirana. Za potpuno usklađivanje sa evropskim zakonodavstvom biće potrebno usvojiti i Pravilnik o radu stručne komisije za ocenu Izveštaja o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu i Pravilnika o postupku javnog uvida, prezentaciji i javnoj raspravi o Izveštaju o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu.

32 Vlada RS (2019): Pregovaračka pozicija Republike Srbije za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promene, dostupno na: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/pregovacke_pozicije/pg_pozicija_27.pdf

33 Vlada Republike Srbije (2023): Plan rada Vlade za 2023. godinu, dostupno na: https://www.srbija.gov.rs/extfile/sr/370541/plan-rada_vlade_2023_cyr.pdf

34 Ministarstvo zaštite životne sredine: Izveštaj o javnoj raspravi o Nacrtu zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu, dostupno na: <https://www.ekologija.gov.rs/lat/informacije-od-javnog-znacaja/javne-rasprave/izvestaj-o-javnoj-raspravi-o-nacrtu-zakona-o-strateskoj-proceni-uticaja-na-zivotnu-sredinu>

35 Ministarstvo zaštite životne sredine: Izveštaj o javnoj raspravi o Nacrtu zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu, dostupno na: <https://www.ekologija.gov.rs/informacije-od-javnog-znacaja/javne-rasprave/izvestaj-o-javnoj-raspravi-o-nacrtu-zakona-o-strateskoj-proceni-uticaja-na-zivotnu-sredinu>

Učešće javnosti u izradi određenih planova i programa i Direktiva 2003/35/EZ

Za potpuno usklađivanje sa ovom direktivom potrebno je usvajanje niza zakona i to: Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu, Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o vodama. U Pregovaračkoj poziciji Republike Srbije za Poglavlje 27 navedeno je da će potpuno prenošenje Direktive biti ostvareno do kraja 2020. godine.³⁶

Krivična dela u oblasti životne sredine i Direktiva 2008/99/EZ

Nije postignut napredak u usklađivanju pravnih propisa koji se odnose na krivično pravo u oblasti životne sredine. Direktiva 2008/99/E3 je i dalje delimično prenetu u domaće zakonodavstvo. Poslednje izmene i dopune Krivičnog zakonika izvršene su još 2019. godine.

Direktiva 2007/2/EC – INSPIRE Direktiva

Za potpuno sprovođenje INSPIRE Direktive u Pregovaračkoj poziciji za Poglavlje 27, Republika Srbija je zahtevala prelazni period od dve godine i četiri meseca od dana pristupanja EU. Broj godina potrebnih za tranzicioni period za potpuno sprovođenje Direktive³⁷ trebalo bi da bude određen Specifičnim planom implementacije za INSPIRE Direktivu.

U cilju daljeg usaglašavanja zakonodavnog okvira s pravnim tekovinama EU planirano je i donošenje niza podzakonskih akata kojima će se bliže urediti pitanje propisa koji se odnose na praćenje i izveštavanje (2020), interoperabilnost,

36 Vlada Republike Srbije (2019): Pregovaračka pozicija Republike Srbije za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promene, dostupno na: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/pregovaracke_pozicije/pg_pozicija_27.pdf

37 Vlada Republike Srbije (2019): Pregovaračka pozicija Republike Srbije za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promene, dostupno na: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/pregovaracke_pozicije/pg_pozicija_27.pdf

mrežne servise i pristup skupovima i servisima geopodataka, uključujući javni pristup i razmenu podataka između organa javne vlasti (2020).³⁸

Dostupnost informacija o životnoj sredini i Direktiva 2003/04/EZ

Direktiva 2003/4/EZ o dostupnosti javnosti informacija o životnoj sredini je skoro u potpunosti preneti u domaće zakonodavstvo.

Pregovaračka pozicija za Poglavlje 27, koja je usvojena 2019. godine, predviđela je završetak procesa do kraja 2020. godine. Međutim, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja usvojen je u novembru 2021. godine.³⁹ Konačnom verzijom Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja proširen je krug organa protiv kojih se ne može izjaviti žalba Povereniku, dodajući Narodnu banku Srbije na listu privilegovanih organa, protiv čijeg se rešenja može voditi isključivo upravni spor, a koji u praksi može trajati godinama.

Odgovornost za sprečavanje i otklanjanje štete prema životnoj sredini i Direktiva 2004/35/EC

Nije bilo napretka u pogledu usvajanja Zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini, odnosno, transpozicije Direktive o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini 2004/35/EC. Direktiva je u početnoj fazi prenošenja u domaće zakonodavstvo i za njeno potpuno prenošenje potrebno je usvajanje Zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini.⁴⁰ Priprema Zakona počela je još 2015. godine, dok su prve javne konsultacije povodom Nacrta zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini održane tokom 2019. godine. Odbor za privredu i finansije Vlade Republike Srbije doneo je 12. marta 2020. godine Zaključak broj 011-2328/2020 o sprovođenju javne rasprave o Nacrtu zakona o odgovornosti za štetu prema životnoj sredini u periodu od 16. marta

38 Ibid.

39 „Službeni glasnik RS”, broj 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 i 105/2021.

40 Vlada Republike Srbije (2019): Pregovaračka pozicija Republike Srbije za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promene, dostupno na: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/pregovaracke_pozicije/pg_pozicija_27.pdf

do 6. aprila 2020. godine. Zbog proglašenja vanrednog stanja 15. marta 2020. godine Zaključak nije sproveden. U međuvremenu nije bilo aktivnosti u vezi s donošenjem Zakona.

Sprovođenje propisa

Strategija zaštite životne sredine

Početkom 2023. godine Radna grupa za izradu Nacrta strategije zaštite životne sredine otpočela je svoj rad, a do kraja godine održano je pet sastanaka. Plan rada Radne grupe predstavljen na početku procesa je pretrpeo značajne izmene do kraja godine, tako da je i sam tok izrade dokumenta odstupao od planiranog.

Sadržina budućeg Nacrta strategije zaštite životne sredine bazirana je na Zelenoj agendi i podeljena na pet stubova: dekarbonizacija, energetska efikasnost i smanjenje industrijskih zagađenja, cirkularna ekonomija, smanjenje zagađenja životne sredine s posebnim fokusom na kvalitet vazduha, zaštita i investiranje u biodiverzitet i ekosisteme, i održivi prehrambeni sistem i ruralni razvoj. Pored navedenih stubova ukazala se potreba za postojanjem i šestog stuba koji bi obuhvatao i regulisao horizontalna pitanja. Stub horizontalnih pitanja definisaće i urediti pitanja kao što su: kapaciteti i nivo znanja za primenu EU standarda Zelene agende na svim nivoima, unapređenje primene i sprovođenja tri stuba Arhuske konvencije, dalji razvoj sistema za praćenje kvaliteta činilaca životne sredine i uticaja klimatskih promena, kao i unapređenje sistema finansiranja u zaštitu životne sredine.

Planom rada Vlade za 2023. godinu bilo je ambiciozno planirano da se ovaj dokument usvoji do kraja iste godine. Iako je ista ambicioznost postojala i u radu Radne grupe, zbog preklapanja nadležnosti i potrebe za međuresornom saradnjom velikog broja institucija, ovaj proces i usaglašavanje dokumenta očigledno je zahtevao mnogo više vremena od prvobitno planiranog. Zaključno s vremenskim periodom koji obuhvata ovaj izveštaj prvi nacrt dokumenta nije pripremljen i nije poznato kada će dokument biti predstavljen javnosti u okviru javnih konsultacija.

U cilju povećanja transparentnosti i participativnosti izrade dokumenta u najranijoj fazi izrade dokumenta, Beogradska otvorena škola, Mladi istraživači Srbije i Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu organizovali su široki konsultativni proces sa organizacijama civilnog društva. Široki proces konsultacija je pratio rad formalne Radne grupe, što je podrazumevalo organizaciju konsultativnih sastanaka nakon održavanja sastanaka Radne grupe. Agende ovih sastanaka bile su pažljivo prilagođene temama koje je razmatrala Radna grupa, da bi omogućile učesnicima direktno učešće i pravovremeno kreiranje doprinosa u procesu. Od februara do decembra 2023. godine održana su tri konsultativna sastanaka, u kojima su učestvovala 32 organizacije civilnog društva iz različitih delova Srbije, predstavnici akademske zajednice, ministarstva i međunarodnih organizacija. Tokom ovog perioda prikupljeno je 440 komentara i sugestija koje su navedene tri organizacije kao članovi Radne grupe uneli u rad iste za dalje razmatranje. Tokom 2024. godine Ministarstvo je organizovalo još dva tematska sastanka Radne grupe (u januaru i aprilu) na kojima se detaljnije razgovaralo o stubovima Strategije u vezi s dekarbonizacijom, biodiverzitetom i horizontalnim pitanjima.

Strategija za primenu Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravni zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija) sa Akcionim planom

U toku 2023. godine Ministarstvo zaštite životne sredine je uputilo javni poziv organizacijama civilnog društva da se prijave za članstvo u Radnoj grupi koja radi na izradi Strategije za primenu Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravni zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija) sa Akcionim planom. Odabrano je osam organizacija koje su zadovoljile kriterijume poziva. Tokom izveštajnog perioda održana su dva sastanka Radne grupe, na kojima je predstavljen Nacrt strategije i Akcionog plana. Ipak, trenutno nije postavljen precizan plan za finalizaciju ovih dokumenata, te će se proces izrade nastaviti i u 2024. godini, iako je planom rada Vlade planirano da ovaj dokument bude usvojen do decembra 2023. godine.

Učešće javnosti

Centar za evropske politike (CEP) je tokom 2023. sproveo analizu funkcionisanja portala eKonsultacije,⁴¹ koji bi, kao poseban deo u okviru sistema eUprave, trebalo da doprinese većoj transparentnosti procesa donošenja odluka, odnosno dostupnosti propisa i dokumenata javnih politika široj javnosti i većem učešću građana u njihovoj izradi. Uprkos tome što su državni organi u obavezi da na ovaj način objavljuju relevantne informacije o javnim konsultacijama i raspravama, istraživanje CEP-a⁴² je pokazalo da Portal još uvek nije u upotrebi u svim državnim organima – iako je započeo s radom krajem 2021. godine. Kada je reč o organima uprave koji koriste ovakav način komunikacije sa građanima, postoje neujednačene prakse, pa tako u pojedinim slučajevima izostaju informacije o svim konsultativnim procesima ili se Portal koristi u suprotnosti s njegovom namenom. Među primerima neadekvatne primene navodi se da Ministarstvo zaštite životne sredine na Portalu deli vesti vezane za javne konkurse za dodelu sredstava, te da se od 75 objava dostupnih u periodu istraživanja samo 12 odnosilo na javne konsultacije i rasprave. Zaključak analize je da je reč o instrumentu koji zahteva unapređenje pravnog okvira, tehničkih i ljudskih resursa, kao i podizanje svesti različitih aktera o njegovom značaju kako bi se trenutno stanje podiglo na viši nivo i obezbedila adekvatna građanska participacija.

U publikaciji Beogradske otvorene škole (BOŠ) *Sa reči na delo – kako do delotvornijeg učešća javnosti: model širokog procesa konsultacija*⁴³ se takođe navodi da okruženje za učešće zainteresovane javnosti u procesima donošenja odluka još uvek nije u dovoljnoj meri podsticajno. Ističući manjkavost participativnih praksi, među izazovima se navode neusaglašene odredbe, neprecizno formulisane procedure i njihovo nepoznavanje od strane zainteresovane javnosti i administracije koja ih sprovodi, ali i neadekvatno informisanje zainteresovane

41 <https://ekonsultacije.gov.rs/>

42 Centar za evropske politike – CEP: Portal eKonsultacije: novi instrument, neiskorišćene prilike, dostupno na: https://cep.org.rs/wp-content/uploads/2023/10/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BB-%D0%B5%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%BB%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B5_%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82-%D0%BD%D0%B5%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%88%D1%9B%D0%B5%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B5.pdf

43 Beogradska otvorena škola: *Sa reči na delo – kako do delotvornijeg učešća javnosti: model širokog procesa konsultacija*, dostupno na: <https://www.bos.rs/rs/uploaded/Sa%20re%C4%8Di%20na%20delo%20-%20Kako%20do%20delotvornijeg%20u%C4%8De%C5%A1%C4%87a%20javnosti%20Model%20%C5%A1irokog%20procesa%20konsultacija.pdf>

javnosti, kratko vreme za učešće i odsustvo povratnih informacija o ishodima procesa poput izveštaja s javnih konsultacija i rasprava.

Kada je reč o učešću javnosti, praksa takođe pokazuje nastavak različitih problema u ovoj oblasti. Javne rasprave se neretko i dalje održavaju tokom praznika, godišnjih odmora i pod uslovima koji nisu podsticajni za participaciju građana, a jedan od poslednjih takvih primere je slučaj Valjeva. Naime, Ministarstvo zaštite životne sredine je 13. aprila 2024. objavilo vest da su prezentacija Studije o proceni uticaja objekta galvanizacije fabrike *Hansgrohe* i javna rasprava zakazane za 17. maj. Međutim, pomenutog datuma na vratima gradske uprave je istaknuto obaveštenje da se rasprava odlaže za 7. jun usled bolesti člana tehničke komisije, dok je u poslepodnevnim časovima objavljeno da će se ipak održati 20. maja. U lokalnom dnevnom listu oglas se našao tek narednog dana, odnosno svega 48 sati pre planiranog događaja. Svetlo na ovaj slučaj dodatno baca činjenica da su lokalni aktivisti i RERI ukazali da je objekat već sagrađen, kao i da Studija sadrži brojne nedostatke.⁴⁴

Upitnost želje da se zaista čuje glas građana ilustruje i Javni poziv organizacijama civilnog društva za predlaganje kandidata za članstvo u Radnoj grupi za izradu Nacrta zakona o zaštiti vazduha, koji je među kriterijuma podrazumevao da udruženja moraju biti registrovana i posedovati ekspertizu u oblasti zaštite vazduha u poslednjih osam godina, zbog čega je podnete Primedba Ministarstvu zaštite životne sredine i Ministarstvu zaštite manjinskih i ljudskih prava.⁴⁵

Još jedan slučaj koji je privukao negativnu pažnju protekle godine jeste i urbanistički projekat za Halu 1 Beogradskog sajma. Pored toga što su udruženja apelovala na proceduralne nezakonitosti koje se odnose na planiranje grada,⁴⁶ ukazano je i na propuste u pozivu za predstavljanje projekta,⁴⁷ ali i na rok od

44 <https://reri.org.rs/fabrika-za-proizvodnju-slavina-u-valjevu-procena-uticaja-na-zivotnu-sredinu-ili-javna-rasprava-o-izgradnji-objekta-koji-je-vec-izgradjen/>

45 <https://reri.org.rs/reri-podneo-primedbu-na-javni-poziv-organizacijama-civilnog-drustva-za-ucesce-u-radnoj-grupi-za-izradu-nacrta-zakona-o-zastiti-vazduha/>

46 <https://www.masina.rs/hala-1-na-sajmu-nije-zasticena-urbanistickim-projektom-upozorava-ministarstvo-prostora/>

47 <https://reri.org.rs/beogradski-sajam-nezakonit-nn-urbanisticki-projekat-u-okviru-beogradskog-sajma/>

samo sedam dana za javnu prezentaciju, nepostojanje obaveze Komisije da odgovori na primedbe i održavanja javne diskusije.⁴⁸

Inspekcija za zaštitu životne sredine

U Izveštaju o radu Inspekcije za zaštitu životne sredine⁴⁹ se navodi da je Plan inspeksijskog nadzora za 2023. godinu⁵⁰ ostvaren u potpunosti u svim oblastima, pri čemu je pažnja posvećena i preventivnom delovanju. Prevencija se ogledala u postupcima vršenja nadzora po zahtevima nadziranih subjekata, u edukativnim aktivnostima realizovanim prilikom prve redovne inspeksijske kontrole kod privrednih subjekata, kao i informisanju javnosti objavljivanjem Plana inspeksijskog nadzora i kontrolnih listi iz različitih oblasti zaštite životne sredine na internet stranici nadležnog ministarstva.

Ukoliko se pogleda broj inspeksijskih nadzora prema konkretnim oblastima, dostupni podaci pokazuju da se najveći broj odnosio na integrisano zagađenje i zaštitu životne sredine od zagađivanja, a najmanji na zaštitu od nejonizujućih zračenja:

- oblast integrisanog zagađenja i zaštite životne sredine od zagađivanja – 924 inspeksijska nadzora, od čega 440 vanrednih;
- oblast upravljanja otpadom – 681 inspeksijski nadzor, od toga 103 vanredna;
- oblast zaštite prirode – 588 inspeksijskih nadzora, od toga 416 vanrednih;
- oblast kontrole hemikalija i biocidnih proizvoda – 164 inspeksijska nadzora, od čega 15 vanrednih;

48 <https://ministarstvoprostora.org/urbanisticki-projekat-za-sajam-mora-da-se-ponisti/>

49 Ministarstvo zaštite životne sredine (2024): Izveštaj o radu Inspekcije za zaštitu životne sredine za 2023. godinu, dostupno na: https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/inline-files/Godi%C5%A1nji%20Izve%C5%A1taj%20o%20radu%20Inspekcije%20za%20za%C5%A1titu%20%C5%BEivotne%20sredine%20za%202023.%20godinu_0.pdf

50 Ministarstvo zaštite životne sredine: Plan inspeksijskog nadzora za 2023. godinu, dostupno na: <https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/inline-files/Plan%20inspeksijskog%20nadzora%20za%202023%20-%20Inspekcija%20za%20za%C5%A1titu%20%C5%BEivotne%20sredine.pdf>

- oblast zaštite od hemijskog udesa – 145 inspeksijskih nadzora, od čega 19 vanrednih;
- oblast zaštite od buke u životnoj sredini – 32 inspeksijska nadzora, od čega 20 vanrednih;
- oblast zaštite zemljišta i kontrole nesanitarnih deponija – 28 inspeksijskih nadzora, od čega četiri vanredna;
- oblasti zaštite od nejonizujućih zračenja – 26 inspeksijskih nadzora, dok vanrednih nadzora nije bilo.

Kada je reč o izazovima u radu, u Izveštaju su primarno istaknuti problemi koji se tiču inspeksijskog nadzora zaštite životne sredine u lokalnim samoupravama. Navodi se da 14 JLS u 2023. nije imalo lice zaduženo za bavljenje inspeksijskim poslovima zaštite životne sredine (što je povećanje u odnosu na prošlu godinu kada je taj broj bio 12⁵¹), dok u JLS u kojima takva lica postoje ona često obavljaju i druge poslove, zbog čega ne mogu da ispune svoje godišnje planove ili imaju potpune operativne planove. U skladu s tim, Sektor za nadzor i preventivno delovanje u životnoj sredini je vršio koordinaciju izvršenja poverenih poslova inspeksijskog nadzora iz delokruga nadležnosti inspekcije za zaštitu životne sredine AP Vojvodine i JLS, što je podrazumevalo da Republička inspekcija podneske stranaka upućuje inspekciji za zaštitu životne sredine AP Vojvodine i JLS sa zahtevom za dostavljanje izveštaja o preduzimanju radnji o navedenim slučajevima. Kako bi se unapredio rad ovog organa ukazuje se na neophodnost poboljšanja materijalno-tehničkih sredstava, pre svega nabavke vozila kako bi se adekvatno vršio terenski nadzor, ali se, kao i prošle godine, navodi i potreba povećanja broja zaposlenih u Sektoru za nadzor i preventivno delovanje (interesantno je da je na kraju 2023. u Sektoru za nadzor i preventivno delovanje bilo zaposleno 56 inspektora, jedno lice manje nego prošle godine, dok je sistematizovano 85 mesta, takođe jedno mesto manje nego 2022. godine⁵²).

51 Ministarstvo zaštite životne sredine (2023): Izveštaj o radu 2022 Inspekcija za zaštitu životne sredine, dostupno na: <https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/inline-files/Godi%C5%A1nji%20Izve%C5%A1taj%20o%20radu%20Inspekcije%20za%20za%C5%A1titu%20C5%BEivotne%20sredine%20za%202022.pdf>

52 Ibid.

Ostale preporuke za unapređenje rada ovog organa se odnose na usavršavanje inspektora kroz različite obuke i bolju saradnju s pravosudnim organima.

U vezi s delovanjem Inspekcije za zaštitu životne sredine, Regionalni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI) je u publikaciji *Smernice za klimatske promene i ljudska prava*,⁵³ objavljenoj u drugoj polovini prošle godine, kao jednu od preporuka za unapređenje izveštavanja i praćenja stanja životne sredine naveo unapređenje inspekcijuskog nadzora nad zagađivačima i obezbeđivanje pune primene ovlašćenja inspektora, što uključuje podnošenje prekršajnih i krivičnih prijava, kao i zabranu rada zagađivačima koji krše propise i kod kojih su utvrđena prekoračenja emisija zagađujućih materija.

53 RERI – Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu: *Smernice za klimatske promene i ljudska prava*, dostupno na: <https://reri.org.rs/wp-content/uploads/2023/08/Smernice-za-klimatske-promene-i-ljudska-prava-final.pdf>

Pristup informacijama od javnog značaja

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti

Značajan deo redovnog godišnjeg izveštaja Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti⁵⁴ posvećen je ukazivanju na zloupotrebu prava na pristup informacijama od javnog značaja. Naime, navodi se da je u protekloj godini primljen najveći broj pritužbi od osnivanja institucije Poverenika, pri čemu se uzrok naglog povećanja žalbi objašnjava promenom stava Ustavnog suda iz 2022. čime je utvrđena osnovanost naknade troškova za zastupanje tražilaca informacija od strane advokata u postupku po žalbi pred Poverenikom. Kako se smatra da ovakva praksa znatno otežava funkcionisanje Poverenika usled opterećenja brojnim zahtevima, koji se procenjuju kao neosnovani, upućen je predlog Narodnoj skupštini da po hitnom postupku donese izmene i dopune Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

U 2023. kancelarija Poverenika je primila 16.711 žalbi koje su se odnosile na povrede prava na pristup informacijama od javnog značaja, dok su 2.983 žalbe prenete iz prethodne godine usled postupka koji nije okončan. Najveći broj žalbi podnosili su građani i advokati (91,17%) i organizacije civilnog društva (4,98%), a potom novinari, sindikati, predstavnici političkih stranaka, organi vlasti, privredni subjekti itd.

Od 10.594 rešenih žalbi, najveći broj slučajeva se odnosio na nepotpune odgovore organa vlasti na zahteve tražilaca informacija (49,56%), dok je čak 37,07% žalbi izjavljeno zbog potpunog ignorisanja zahteva tražilaca informacija („ćutanje

54 Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (2024): Izveštaj o radu Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za 2023. godinu, dostupno na: https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2023/Godi%C5%A1nji_izve%C5%A1taj_2023lat.pdf

uprave“). Od ukupnog broja rešenih žalbi 9,93% izjavljene su protiv rešenja organa vlasti kojim se zahtev tražioca informacija odbija kao neosnovan uz obrazloženje. U 3,11% žalbi organi vlasti su odgovorili sa obrazloženjem sa elementima odluke, a u 0,33% žalbe su izjavljene na zahtev tražilaca informacija za naknadu troškova postupka.

U Izveštaju se ističe da se nastavlja trend prisutan godinama da se u značajnom broju osnovanih žalbi, postupak po žalbi Poverenik završava obustavom postupka, budući da organi vlasti postupaju po zahtevu tražioca po saznanju za žalbu i zahtevanom izjašnjenju od strane Poverenika. Od 8.665 rešenja koje je Poverenik doneo po žalbama tražilaca informacija kojima je organima vlasti naložio da im informacije učine dostupnim, organi nisu postupili u 218 slučajeva ili u 25,17%, što znači da stepen izvršenja odluka Poverenika u proseku iznosi 74,83%. Takođe se ukazuje na činjenicu da je manje od polovine organa koja su u obavezi da to učine dostavilo Povereniku godišnji izveštaj o radu (42,73%).

Kada je u pitanju pregled podnetih zahteva i izjavljenih žalbi protiv ministarstava i organa u njihovom sastavu, od ukupno 4.991 zahteva i 1.193 podnetih žalbi, 346 zahteva i 97 žalbi se odnosilo na Ministarstvo životne sredine. Dalje se navodi da je na svakih 4,2 zahteva podnetih ministarstvima, tražilac informacija izjavio žalbu Povereniku zbog nedobijanja istih.

U vezi sa informacijama od javnog značaja u vezi sa životnom sredinom naglašava se da je i dalje visok procenat uskraćenih informacija iz ove oblasti što je vrlo zabrinjavajuće imajući u vidu da je reč o informacijama koje imaju veliki značaj za zdravlje ljudi, usled čega zahtevaju kraće i hitne rokove za postupanje.

Među razlozima odbijanja zahteva tražilaca najčešće se navodi privatnost lica na koje se informacije odnose, pri čemu se ovakva praksa tumači neznanjem, odnosno neopravdanim pozivanjem na privatnost i zaštitu podataka o ličnosti organa javne vlasti. Takođe, značajan broj odbijanja je posledica pogrešnog tumačenje zakona, zbog čega se zahtevi odbijaju sa obrazloženjem da tražena informacija nije od javnog značaja iako ispunjava sve zakonom propisane elemente da bi se smatrala informacijom od javnog značaja.

Tokom 2023. Zaštitniku građana se obratilo 14.984 građana, što predstavlja povećanje za nešto više od 8% u odnosu na prethodni izveštajni period. Formirano je ukupno 4.425 predmeta, od čega 41 u vezi sa zaštitom životne sredine. Najveći broj pritužbi u vezi sa zaštitom životne sredine se, kao i prethodne godine, odnosio na povrede prava u vezi sa kvalitetom vazduha, zaštite od buke i neprijatnih mirisa koji dolaze iz ugostiteljskih i poljoprivrednih objekata, odnosno koji nastaju kao posledica obavljanja različitih privrednih delatnosti. U kontekstu kontrole pravilnosti i zakonitosti rada organa uprave, u Izveštaju zaštitnika građana⁵⁵ se ukazuje da je uočeno da su inspeksijski organi u konkretnim slučajevima obustavljali postupak nadzora pre utvrđivanja preciznog činjeničnog stanja ili su propuštali da preduzmu pojedine zakonske mere kojima bi se otklonile utvrđene nepravilnosti.

Takođe se navodi da su, uprkos tome što su protekle dve godine od stupanja na snagu novog Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini, samo četiri lokalne samouprave donele odluku o načinu kontrole nivoa buke iz ugostiteljskih objekata. Kada je reč o Zakonu o izmenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom, konstatuje se da je još uvek rano za procenu njegove efikasnosti – s obzirom na to da ovaj Zakon podrazumeva strože uslove za proizvođače otpada i operatere upravljanja otpadom, ali da je za delotvorniji inspeksijski nadzor neophodna saradnja različitih postupajućih organa.

Ukoliko se pogledaju preporuke za poboljšanje položaja građana u odnosu na organe uprave, Zaštitnik građana, između ostalog, ukazuje na potrebu finansijske podrške Ministarstva zaštite životne sredine jedinicama lokalne samouprave u vršenju poverenih poslova iz oblasti zaštite životne sredine i efikasnijeg sistema nadzora nad vršenjem poverenih poslova inspeksijskog nadzora iz oblasti zaštite životne sredine od strane JLS. Ujedno, JLS bi trebalo da uspostave bolju saradnju svojih inspeksijskih organa i saradnju s drugim inspeksijskim organima, posebno kada je prema istom subjektu postupalo više inspekcija. JLS koje to još uvek nisu učinile trebalo bi da donesu odluke o načinu kontrole nivoa buke iz ugostiteljskih objekata i uspostave efikasniji nadzor u

55 Zaštitnik građana (2024): Redovan godišnji izveštaj Zaštitnika građana za 2023. godinu, dostupno na: <https://www.ombudsman.rs/attachments/article/7979/Redovan%20Godisnji%20izvestaj%20Zastitnika%20gradjana%20za%202023.%20godinu.pdf>

ovoj oblasti, da donesu i usvoje planove kvaliteta vazduha i kratkoročne akcione planove kvaliteta vazduha, u slučaju postojanja zagađenja.

Obrađujući pitanje klimatskih promena i ljudskih prava, Regionalni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI) je kreirao i preporuke koje se odnose na rad Zaštitnika građana, a koje podrazumevaju neophodnost kreiranja posebnog izveštaja o kršenju prava na zdravu životnu sredinu i drugih ljudskih prava u vezi sa ugrožavanjem životne sredine i prekomernom eksploatacijom prirodnih resursa, kao i posebne izveštaje o kršenju ljudskih prava u gradovima i opštinama koje su izložene dugotrajnom zagađenju velikog intenziteta.⁵⁶

Krivična dela protiv životne sredine

Prema Izveštaju o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2023. godini,⁵⁷ za krivična dela protiv životne sredine podnete su prijave protiv 1.823 lica, 171 više nego prethodne godine.⁵⁸

Kada je reč o promenama u broju prijava, povećanja su zabeležena u pogledu nepreduzivanja mera zaštite životne sredine, zagađivanja hrane i vode za ishranu i napajanje životinja, unošenja opasnih materija u Srbiju i nedozvoljenog prerađivanja, odlaganja i skladištenja opasnih materija, nezakonitog ribolova, uništenja, oštećenja, iznošenja u inostranstvo i unošenja u Srbiju zaštićenog prirodnog dobra, dok je naveći porast zabeležen kod krivičnih dela Zagađivanje životne sredine – čak 915%.

Opadanje broja prijava zabeleženo je kod krivičnih dela: Oštećenje životne sredine, Povreda prava na informisanje o stanju životne sredine, Nezakonit lov, Šumska krađa, Pustošenje šuma i Ubijanje i zlostavljanje životinja, pri čemu je najznačajnija promena prisutna u slučaju krivičnog dela Povreda prava na

56 RERI – Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (2023): Smernice za klimatske promene i ljudska prava, dostupno na: <https://reri.org.rs/wp-content/uploads/2023/08/Smernice-za-klimatske-promene-i-ljudska-prava-final.pdf>

57 Vrhovno javno tužilaštvo (2024): Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2023. godini, dostupno na: http://www.vrhovnojt.gov.rs/docs/SKM_95824041013280.pdf

58 Vrhovno javno tužilaštvo: Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2022. godini, dostupno na: http://www.vrhovnojt.gov.rs/docs/Izvestaj_Republika_Srbija_Republicko_javno_tuzila%5a%atvo_mart2023.pdf

informisanje o stanju životne sredine, gde je došlo do smanjenja za 97,92% u odnosu na prethodni izveštajni period.

Za razliku od 2022, registrovane su i prijave za krivična dela: Protivpravna izgradnja i stavljanje u pogon objekata i postrojenja koja zagađuju životnu sredinu (protiv tri lica), Oštećenje objekata i uređaja za zaštitu životne sredine (protiv dva lica), Prenošnje zaraznih bolesti kod životinja i biljaka (protiv šest lica), Nesavesno pružanje veterinarske pomoći (protiv dva lica) i Proizvodnja štetnih sredstava za lečenje životinja (protiv jednog lica). Pored toga, postupalo se u odnosu na slučajeve koji nisu bili zastupljeni tekuće godine, već preneti iz prethodne, te je u radu bila prijava za krivično delo Nedoželjena izgradnja nuklearnih postrojenja i predmeti koji se tiču krivičnog dela Povreda prava na informisanje o stanju životne sredine.

Struktura prijava krivičnih dela Protiv životne sredine:

- za krivično delo Zagađivanje životne sredine prijavljeno je 203 lica (povećanje za 915% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Nepreduzimanje mera zaštite životne sredine prijavljeno je 95 lica (povećanje za 427,77% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Protivpravna izgradnja i stavljanje u pogon objekata i postrojenja koja zagađuju životnu sredinu prijavljena su tri lica (prošle godine nije bilo prijavljenih);
- za krivično delo Oštećenje objekata i uređaja za zaštitu životne sredine prijavljena su dva lica (prošle godine nije bilo prijavljenih);
- za krivično delo Oštećenje životne sredine prijavljeno je sedam lica (smanjenje za 65% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Uništenje, oštećenje, iznošenje u inostranstvo i unošenje u Srbiju zaštićenog prirodnog dobra prijavljeno je 20 lica (povećanje od 25% u odnosu na 2022);

- za krivično delo Unošenje opasnih materija u Srbiju i nedozvoljeno prerađivanje, odlaganje, i skladištenje opasnih materija prijavljeno je 165 lica (povećanje od 146,26% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Ubijanje i zlostavljanje životinja bilo je prijavljeno 162 lica (povećanje od 25,58% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Prenosenje zaraznih bolesti kod životinja i biljaka bilo je prijavljeno šest lica (prošle godine nije bilo prijavljenih);
- za krivično delo Nesavesno pružanje veterinarske pomoći bilo je prijavljeno dva lica (prošle godine nije bilo prijavljenih);
- za krivično delo Proizvodnja štetnih sredstava za lečenje životinja bilo je prijavljeno jedno lica (prošle godine nije bilo prijavljenih);
- za krivično delo Zagađivanje hrane i vode za ishranu, odnosno napajanje životinja bilo je prijavljeno osam lica (povećanje 166,66% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Pustošenje šuma bilo je prijavljeno 57 lica (smanjenje za 16,18% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Šumska krađa bilo je prijavljeno 979 lica (smanjenje za 17,53% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Nezakonit lov bilo je prijavljeno 62 lica (smanjenje za 35,42% u odnosu na 2022);
- za krivično delo Nezakonit ribolov bilo je prijavljeno 51 lice (povećanje za 96,15 % u odnosu na 2021).

Značajan broj prijavi u ovoj oblasti i dalje ostaje nerešen, pa je tako za krivično delo Šumska krađa preneto 870 prijavi iz prethodnog perioda. Za krivično delo Ubijanje i zlostavljanje životinja 116 prijavi, Zagađivanje životne sredine 99, Unošenje opasnih materija u Srbiju i nedozvoljeno prerađivanje, odlaganje, i skladištenje opasnih materija 66. Kod krivičnog dela Nezakonit lov prenete su prijave protiv 54 lica, kod krivičnog dela Pustošenje šuma prenete su prijave

protiv 50 lica, Nepreduzimanje mera zaštite životne sredine protiv 44 lica, Povreda prava na informisanje o stanju životne sredine protiv 18 lica, Nezakonit ribolov 17, Oštećenje životne sredine 13. Za krivično delo Uništenje, oštećenje, iznošenje u inostranstvo i unošenje u Srbiju zaštićenog prirodnog dobra, nerešeno je devet prijava iz prethodne godine. Kod krivičnog dela Protivpravna izgradnja i stavljanje u pogon objekata i postrojenja koja zagađuju životnu sredinu, preneto je pet prijava, Oštećenje objekata i uređaja za zaštitu životne sredine tri prijave, Zagađivanje hrane i vode za ishranu, odnosno napajanje životinja prenete su prijave protiv dva lica.

Kada je reč o postupanju po prijavama za privredne presteupe iz Zakona o zaštiti životne sredine, Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti vazduha i Zakona o hemikalijama, podneto je ukupno 17 prijava (smanjenje za 29,17% u odnosu na 2022). Iz prethodnog perioda preneto je 17 prijava, dok su osuđujuće presude donete u 15 predmeta. Predmeti po ovim zakonima su se odnosili na nepreduzimanje mera zaštite od nekontrolisanog izlivanja ili emisija štetnih materija nastalih pri radu industrijskih postrojenja, odnosno nepropisno i dugotrajno skladištenje materija koje se karakterišu kao opasne. U Izveštaju se ponovo naglašava da nije sasvim jasno zbog čega je izrazito mali broj upućenih prijava po ovim zakonima već godinama, imajući u vidu zastupljenost negativnih tema zagađenosti životne sredine u javnom prostoru.

U vezi s postupanjem po privrednim prestupima, trebalo bi pomenuti i da je tokom 2023. primljeno 15 prijava u vezi s propisom za privredne presteupe iz Zakona o upravljanju otpadom, što predstavlja smanjenje od 42,31% u odnosu prošlu godinu.

Finansiranje

Prema Nacionalnoj strategiji za aproksimaciju u oblasti zaštite životne sredine, horizontalno zakonodavstvo je oblast čije usklađivanje ne zahteva značajna finansijska sredstva, za razliku od troškova sprovođenja propisa EU u oblasti ZŽS. U postskringing dokumentu istaknuto je da će većina troškova u ovom sektoru, oko 15 miliona evra, nastati sprovođenjem Direktive INSPIRE. U Pregovaračkoj poziciji za Poglavlje 27 nema mnogo informacija o procenjenim troškovima daljeg usaglašavanja sa EU zakonodavstvom i troškovima njihovog sprovođenja. Jedina informacija u vezi sa finansiranjem odnosi se na INSPIRE direktivu, pri čemu se navodi da će detaljna procena situacije, plan sprovođenja, prateći troškovi i mehanizam finansiranja biti deo Specifičnog plana sprovođenja za ovu direktivu. Na osnovu javno dostupnih informacija, trenutno je moguće pratiti samo opšte troškove koji se odnose na administraciju, upravljanje, kreiranje politika, nadzor i monitoring u oblasti zaštite životne sredine – dok distinkcija između troškova sprovođenja postojećih i novih EU propisa nije moguća.

Ukupni troškovi administracije, upravljanja, nadzora i monitoringa u oblasti ZŽS u 2023. godini, iznosili su oko 1,2 milijarde dinara (3,1% ukupnog budžeta za ZŽS) i bili su manji za 18% u odnosu na 2022. godinu. Veći deo ovog iznosa odnosi se na opšte nadležnosti MZŽS, uključujući i inspekciju za zaštitu životne sredine, za šta je izdvojeno skoro 710 miliona dinara. Rashodi Agencije za zaštitu životne sredine, u čijoj nadležnosti su poslovi u oblasti monitoringa i kontrole kvaliteta životne sredine, iznosili su 362 miliona dinara u 2023. godini. Budžetom za 2024. godinu planirano je povećanje ukupnih izdataka za administraciju i upravljanje u oblasti ZŽS za preko 20% u odnosu na prošlogodišnji budžet – sa 1,2 milijarde dinara na skoro 1,5 milijardi dinara (3,2% ukupnih budžetskih izdataka za ZŽS). Od toga, budžet MZŽS u delu opštih nadležnosti bi trebalo da se poveća na preko 890 miliona dinara (rast za oko 25%), a raspoloživa sredstva AZŽS sa sprovođenje njenih nadležnosti na 440 miliona dinara (rast za preko 20%).

Preporuke

Strateški i zakonodavni okvir

1. Poboljšati kvalitativno procese strateške procene uticaja na životnu sredinu (SPU) i procene uticaja na životnu sredinu (PU) usvajanjem novog Zakona o SPU i Zakona o PU, kao i potrebnih podzakonskih akata.
2. Uskladiti Listu I (projekti za koje je neophodna procena uticaja) i Listu II (projekti za koje se može zahtevati procena uticaja) sa Aneksima I i II Direktive 2011/92/EU.
3. Utvrditi listu planova i programa za koje je obavezna strateška procena Uticaja na životnu sredinu i listu planova i programa za koje se može zahtevati strateška procena uticaja na životnu sredinu.

Sprovođenje propisa

4. Obezbediti transparentno i pravovremeno informisanje javnosti o sprovođenju javnih rasprava unapređenjem obaveštavanja javnosti putem interneta. Unaprediti funkcionalnost e-Konsultacija tako da bude prilagođena prosečnom korisniku (pristup dokumentima, informacije o početku, trajanju i mestu održavanja javnih rasprava itd.).
5. Osigurati puno sprovođenje Uredbe o metodologiji upravljanja javnim politikama, analizi efekata javnih politika i propisa i sadržaju pojedinačnih dokumenata javnih politika (8/2019-79) u sektoru zaštite životne sredine.

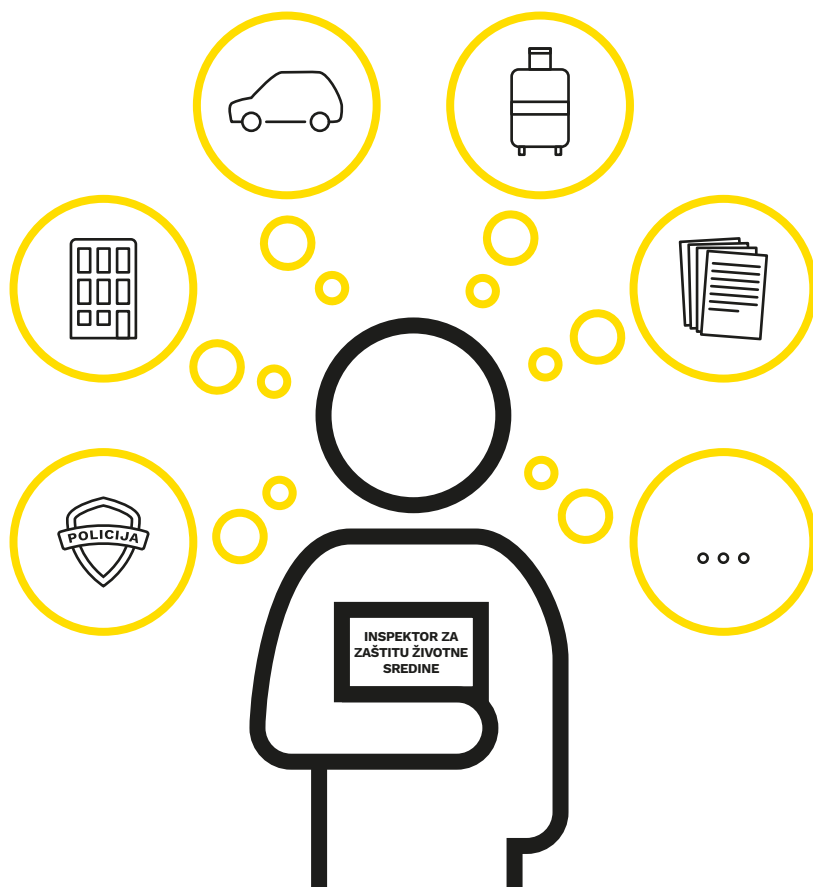
- 6.** Primenjivati u potpunosti Pravilnik o sadržini zahteva o potrebi procene uticaja i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu, prilikom izrade studija o proceni uticaja na životnu sredinu.
- 7.** Obezbediti uključivanje procene kumulativnog uticaja u studije procene uticaja na životnu sredinu.
- 8.** Uspostaviti praksu kontrole kvaliteta studija o proceni uticaja na životnu sredinu, kao i reviziju studija svakih pet godina.
- 9.** Pooštriti kaznene odredbe za zagađivanje životne sredine i naročito dosledno primenjivati Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična dela („Službeni glasnik RS”, br. 97/08).

HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO

INSPEKTORI ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

u mnogim jedinicama lokalne samouprave **obavljaju i druge poslove**, a najčešće poslove komunalnog inspektora, zatim građevinskog, saobraćajnog, turističkog inspektora, poslove referenata za zaštitu životne sredine i druge poslove po nalogu pretpostavljenih

Izvor: Izveštaj o radu inspekcije za ZŽS (2023):

<https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/inline-files/>

Godišnji%20Izveštaj%20o%20radu%20Inspekcije%20za%20zaštitu%20životne%20sredine%20za%202023.%20godinu_0.pdf

KOALICIJA 27

